

Botkyrka kommun
Rektorn vid Tumba gymnasium

Beslut för gymnasieskola

---

efter tillsyn av Tumba gymnasium
i Botkyrka kommun

Tillsyn i Tumba gymnasium

Skolinspektionen genomför tillsyn i Botkyrka kommun under hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Tumba gymnasium besöktes av Skolinspektionen mellan den 14 december 2012 och den 18 december 2012.

Fakta om skolan

Tumba gymnasium ligger i Tumba centrum i Botkyrka kommun. Skolan har vid tiden för tillsynen 1214 elever. Av eleverna kommer cirka 65 procent från grundskolor belägna i Botkyrka kommun. Övriga elever kommer från 13 andra kommuner och då främst från Södertälje kommun. I skolan finns 60 modersmål representerade. Skolan erbjuder fem yrkesprogram och sex högskoleförberedande program. Dessutom finns i skolan flera spetsutbildningar samt de tre introduktionsprogrammen individuellt alternativ, preparandutbildning och yrkesintroduktion. Sedan två år tillbaka bedriver skolan försöksverksamhet med det fjärde året på teknikprogrammet. Vidare erbjuder skolan två nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) inom innebandy respektive handboll. När det gäller personal och lokaler samverkar skolan med Xenter som är en kommunalt driven verksamhet som bedriver kvalificerade utbildningar främst inom mediaområdet.

Rektorn och de fyra biträdande rektorerna bildar skolans ledningsgrupp. Var och en av de biträdande rektorerna ansvarar för varsin enhet som omfattar ett antal program. Enligt skolans delegationsordning har rektorn delegerat många beslut till de biträdande rektorerna, exempelvis utredning av eventuellt behov av särskilt stöd, beslut om åtgärdsprogram samt beslut om studiehandledning på modersmål. För varje program finns också en programansvarig lärare. För att rektorn ska kunna hålla sig informerad om verksamheten träffas ledningsgruppen varje vecka.

Enligt Skolverkets nationella statistik för läsåret 2011/12 är det medieprogrammet som har lägst andel elever som når minst godkänt i kärnämneskurser, två karaktärsämneskurser samt projektarbetet. I de tolv ämnena är det endast i ämnena estetisk verksamhet och ett karaktärsämne som samtliga elever når minst betyget godkänt. I övriga ämnen varierar andelen mellan 82 och 97 procent. På teknikprogrammet fick 100 procent av eleverna godkänt i samtliga kärnämnen utom i religion A och i ett av karaktärsämnena där 95 procent av eleverna fick godkänt.

Läsåret 2011/2012 var den genomsnittliga betygspoängen för skolans samtliga program 12,9 poäng. Genomsnittet för riket var 14,4 poäng. Under de senaste fem åren har den genomsnittliga betygspoängen för samtliga program i Tumba gymnasium varierat mellan 12,3 och 13,3 poäng. Vid uppdelning på respektive nationellt program visar den nationella statistiken att den genomsnittliga betygspoängen för Tumba gymnasium ligger lägre på samtliga program jämfört med genomsnittet för riket. Störst är skillnaden på det naturvetenskapliga programmet där den genomsnittliga betygspoängen läsåret 2011/2012 för elever i Tumba gymnasium är 13,2 och det genomsnittliga värdet för riket är 16,0. Den minsta skillnaden jämfört med riket finns på medieprogrammet där den genomsnittliga betygspoängen för Tumba gymnasium är 13,0 poäng jämfört med värdet för riket som är 13,4. En jämförelse mellan kvinnor och män visar att kvinnor i Tumba gymnasium läsåret 2011/2012 har en genomsnittlig betygspoäng på 13,7 poäng och männen har 12,0. Dessa värden har varierat något under de senaste fem åren men kvinnornas genomsnittliga betygspoäng ligger genomgående högre än männens.

Vid en jämförelse mellan kursbetyg i matematik 1 C och betyg på motsvarande nationellt kursprov läsåret 2011/2012 visar Skolverkets statistik att 59 procent av eleverna i Tumba gymnasium fått ett högre kursbetyg jämfört med betyg på det nationella kursprovet. Motsvarande andel för riket är 15 procent.

På naturvetenskaps- och teknikprogrammen har andelen elever i Tumba gymnasium som är behöriga till universitet och högskola sjunkit de senaste åren. Våren 2009 var 100 procent av eleverna på det naturvetenskapliga programmet behöriga till universitet och högskola men våren 2012 hade andelen sjunkit till 58 procent. Motsvarande andel för teknikprogrammet var våren 2008 91 procent (uppgift för våren 2009 saknas) men våren 2012 hade andelen sjunkit till 68 procent. Vårterminen 2012 var motsvarande andel för riket när det gäller naturvetenskapsprogrammet 95 procent och för teknikprogrammet 91 procent.

När det gäller elprogrammet har andelen elever som är behöriga till universitet och högskola ökat de senaste fem åren. Andelen behöriga elever på medieprogrammet har under dessa år varierat mellan 73 och 78 procent och på samhällsprogrammet har andelen varierat mellan 74 och 83 procent. Vårterminen 2012 var den genomsnittliga andelen behöriga elever räknat på skolans samtliga nationella program 75 procent. Motsvarande andel för riket var 90 procent.

Helhetsbedömning

Tumba gymnasium bedriver en verksamhet som i många avseenden uppfyller de krav som författningarna ställer. Rektorn och skolledningen har god kännedom om verksamheten i skolan och det systematiska kvalitetsarbetet har förbättrats sedan föregående tillsyn då skolan fick kritik för bristande kvalitetsarbete. I "Kvalitetsredovisning för Tumba gymnasium 2012" skriver rektorn att skolan bland annat har arbetat med ett språkutvecklande arbetssätt, infört ett arbetssätt med en till en datorer (alla elever har varsin dator som används som arbetsverktyg) på samtliga program och förstärkt timantalet för matematik 1C. Skolledningen har initierat ett fortbildningsarbete kring formativ bedömning. I kvalitetsredovisningen skriver också rektorn att de under året vidtagna åtgärderna för att förbättra resultaten inte har varit så framgångsrika som man hoppats. Inför läsåret 2011/2012 fick samtliga arbetslag och ämnesgrupper till uppgift att analysera resultaten från uppföljningen av de olika projekten och att föreslå åtgärder för ökad måluppfyllelse. Skolan använder också den samlade statistiken som kommunen presenterar i "Paletten". Skolledarna genomför kontinuerligt lektionsbesök och efteråt genomförs ett uppföljningssamtal med läraren.

Som en del av tillsynen har Skolinspektionen tagit del av en förteckning över skolans lärare där deras utbildning, tjänstgöring och anställningsform framgår. Eftersom skolan har en stor andel elever med annat modersmål än svenska vill Skolinspektionen framhålla vikten av att undervisning i svenska som andraspråk även fortsättningsvis bedrivs av lärare som har utbildning för detta.

Av granskningen framgår att inte alla lärare anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Skolan behöver också bli bättre på att arbeta mot målet att varje elev tar sitt personliga ansvar för sina studier.

I skolan finns ett elevhälsoteam som består av två skolsköterskor, specialpedagog, två kuratorer, två fältassistenter och tre studie- och yrkesvägledare. Vid behov finns möjlighet till skolläkar- och psykologkompetens. Fältassistenterna finns ofta i skolans gemensamma utrymmen.

Tumba gymnasium erbjuder stöd i ett flertal ämnen, både under och efter ordinarie lektionstid. Periodvis kan elever också få särskilt stöd i mindre grupper i ämnena engelska, svenska och matematik. Skolan har nyligen infört nya rutiner för utredning och utarbetande av åtgärdsprogram. Dessa rutiner har förankrats i arbetslagen och i intervjuer med lärare framkommer att rutinerna är kända och tillämpas av lärarna. Av de åtgärdsprogram som skolan skickat in framgår dock att skolan behöver förtydliga beskrivningen av elevens behov, vilka åtgärder skolan behöver vidta och hur uppföljningen ska genomföras. I intervju

med elevhälsan och rektorn bekräftas att ovanstående är ett utvecklingsområde. Rektorn behöver säkerställa att samtliga elever som behöver det, ges studiehandledning på sitt modersmål. Med tanke på de låga kunskapsresultaten i Tumba gymnasium är det av stor vikt att arbetet med särskilt stöd förbättrats.

För att förbättra en likvärdig bedömning träffas lärarna i ämnesgrupper på skolan, men även på kommunnivå för att diskutera bedömningsfrågor.

De elever som Skolinspektionen intervjuat eller samtalat med uppger att Tumba gymnasium är en lugn skola. Även lärare och skolledning menar att det mestadels är lugnt på skolan. Om det skulle ske någon kränkning så har skolan rutiner för att hantera detta. Rutinerna är kända bland lärarna. Dessa rutiner behöver dock förtydligas så att rektorn säkerställer att hon får kännedom om samtliga kränkningar som sker på skolan. Skolan behöver justera planen mot kränkande behandling så att den även innehåller en uppföljning av föregående års insatser.

Skolinspektionen vill framhålla att rektorn även fortsättningsvis måste följa upp och försäkra sig om att vidtagna åtgärder ger önskat resultat/ökar elevernas måluppfyllelse.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på områden som Botkyrka kommun måste åtgärda. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Botkyrka kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska **senast den 20 maj 2013** redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Botkyrka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet undervisning och lärande.

- Se till att lärarna anpassar undervisningen efter elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Se till att skolan arbetar mot målet att varje elev tar personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö.

Motivering

Enligt skollagen ska i utbildningen hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Vidare ska elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Enligt läroplan för gymnasieskola 2011 (Lgy 11) är det skolans ansvar att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära. Vidare framgår det av Lgy 11 att det är skolans mål att varje elev tar personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö samt att eleven stärker sin tilltro till den egna förmågan att själv och tillsammans med andra ta initiativ, ta ansvar och påverka sina villkor.

Under tillsynen genomförde inspektörerna cirka tio lektionsbesök på de högskoleförberedande programmen. På flertalet av dessa lektioner satt flera elever och spelade spel alternativt skrev meddelande på sina mobiler. Under ingen av dessa lektioner uppmanade läraren eleverna att lägga ner alternativt stänga av mobilen. I samtal med lärare framkom att flera av dem uppfattade mobiler på lektionstid som ett stort problem. Några av de lärare som Skolinspektionen samtalade med uppgav att de hade resignerat och slutat säga till om mobiler. Andra lärare sa att de säger till men att mobilerna snart åter tas upp av eleverna. Även vid gruppintervjuer med lärare framkom att mobiler under lektionstid är ett problem. Vid samtal med enskilda elever bekräftades att vissa lärare accepterar att elever under lektionstid använder mobilen och är aktiva på exempelvis Facebook alternativt spelar spel som inte är kopplade till undervisningen. Under flera av inspektörernas lektionsobservationer framkom att det i klassrummet satt elever som över huvud taget inte var involverade i det ämne som lektionen behandlade. Skolinspektionen uppfattade också att en del elevers engagemang för undervisningen var lågt.

Skolinspektionen besökte flera lektioner där både lärare och elever visade ett stort engagemang. Men inspektörerna besökte också flera lektioner där det saknades en dialog mellan lärare och elev och där läraren inte anpassade undervisningen efter elevernas förutsättningar, erfarenheter och tänkande. I Skolinspektionens enkät som genomfördes våren 2012 säger 26 procent av eleverna i årskurs 2 att påståendet "Skolarbetet är för svårt för mig" stämmer ganska bra och 3 procent säger att påståendet stämmer helt och hållet.

Vid det avslutande samtalet med skolledningen kände rektorn inte igen inspektörernas beskrivning av att så många elever använder mobilen under lektionstid. Några av skolledarna menade att det i dag finns elever som har ett mobilberoende som är svårt att bryta och menade att detta är ett förbättringsområde.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att skolan brister i arbetet med att ge elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande. Skolan brister också i

arbetet med att uppnå målet att varje elev tar personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Botkyrka kommun föreläggs åtgärda dessa brister.

Författning

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 § skollagen, Lgy 11 2.1 Kunskaper / Lpf 94 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna, 2.1 Kunskaper, Lgy 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande / Lpf 94 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

Trygghet och studiero

Bedömning

Botkyrka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet trygghet och studiero.

- Se till att skolan har rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.
- Se till att det i skolan finns en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp.

Motivering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn.

Av Tumba gymnasiums plan mot kränkande behandling framgår att "den som får kännedom om eller misstänker att en elev utsätts för diskriminering eller kränkande behandling anmäler detta till elevhälsan, mentor eller närmaste skolledare." Av denna formulering framgår inte tydligt att rektorn ska informeras om alla kränkningar.

Enligt rektorn får hon alltid information om de kränkningar som sker. Men vid intervjuer och samtal med lärare framkommer att lärare gör olika. En del lärare informerar elevhälsan, andra mentorn och andra informerar någon i skolledningen. Av dokumentationsstudier och intervjuer framkommer att rektorn behöver förtydliga rutinerna i skolans plan och därigenom säkerställa att alla kränkningar kommer till rektorns kännedom.

Av skollagen framgår vidare att skolans plan mot kränkande behandling skall innehålla en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts.

I Tumba gymnasiums plan mot kränkande behandling saknas en redogörelse för vilka åtgärder som vidtogs förra året samt hur dessa åtgärder utvärderats.

Sammanfattningsvis framgår av dokumentstudier och intervjuer med lärare att det finns brister i skolans rutiner när det gäller anmälan av kränkningar till rektorn. Vidare saknar skolans plan mot kränkande behandling en uppföljning av föregående års åtgärder. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Botkyrka kommun föreläggs åtgärda dessa brister.

Författning

6 kap. 8 och 10 §§ skollagen.

Särskilt stöd

Bedömning

Botkyrka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet särskilt stöd.

- Se till att skolan ger studiehundledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Se till att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Enligt gymnasieförordningen ska en elev få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

I intervjuer och samtal med lärare från yrkesprogrammen framkommer att elever på byggprogrammet och fordonsprogrammet inte får studiehundledning på sitt modersmål trots att det finns elever som behöver det. Enligt rektorn beror detta på att det är svårt att få tag på personer som känner till respektive ämne tillräckligt bra för att kunna ge studiehundledning. Rektorn har diskuterat detta med gymnasiechefen.

Enligt skollagen ska det i åtgärdsprogrammen anges vilka elevens behov är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionen har som en del av tillsynen tagit del av flera åtgärdsprogram för elever i Tumba gymnasium. De åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av varierar i kvalitet. Några åtgärdsprogram innehåller en omfattande kartläggning av elevens studiesituation och skolans åtgärder är direkt kopplade till elevens behov. I andra åtgärdsprogram framgår dock inte tydligt vilka elevens behov är och hur skolan ska arbeta med dessa behov. I vissa åtgärdsprogram formuleras elevens behov på ett övergripande sätt. I ett åtgärdsprogram står till exempel att studiemotivationen har varit sviktande under årskurs 1. I tre av de fyra ämnen där denna elev riskerar att inte nå målen skriver skolan att skolan erbjuder extralektioner i dessa ämnen. Skolan har emellertid inte gjort någon

analys av vad den dåliga studiemotivationen kan bero på. I ett annat åtgärdsprogram anges att det långsiktiga målet för eleven är att få godkänt i matematik A och svenska B innan studentexamen. Skolans åtgärder består i detta fall av att eleven får extra lektioner i matematik och svenska. I åtgärdsprogrammet finns dock ingen beskrivning av elevens behov. En analys eller beskrivning av varför eleven riskerar att inte nå målen saknas också.

Vid intervju med elevhälsan framkommer att specialpedagogen oftast deltar som rådgivare när ett åtgärdsprogram utarbetas. Vidare framkommer i denna intervju önskemål att lärarna får mer kompetensutveckling i utarbetandet av åtgärdsprogram.

Rektorn är medveten om att arbetet med åtgärdsprogram är ett utvecklingsområde.

I samtliga åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av anges ett datum när åtgärdsprogrammet ska följas upp men samtliga åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av saknar en beskrivning av hur insatta åtgärder ska utvärderas.

Sammanfattningsvis visar utredningen att Tumba gymnasium inte ger elever inom samtliga program studiehandledning på elevens modersmål trots att det finns elever som behöver det. Vidare visar utredningen att skolans åtgärdsprogram på ett tydligare sätt måste beskriva elevens behov och hur skolans insatser ska utvärderas. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Botkyrka kommun föreläggs åtgärda dessa brister.

Författning

3 kap. 9 § skollagen, 9 kap. 9 § gymnasieförordningen/8 kap. 5 § 1992 års gymnasieförordning.

Avstående från ingripande

Vid tillsynen har konstaterats brister för vilka Skolinspektionen avstår från ingripande i enlighet med 26 kap. 12 § skollagen (2010:800).

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Skolans samtliga introduktionsprogram saknar en plan för utbildningen som visar utbildningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen på ett introduktionsprogram följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen.

I intervju med rektorn framkommer att inget av skolans introduktionsprogram har någon plan för utbildningen. Rektorn har haft kontakt med förvaltningschefen och enligt denne pågår på kommunnivå ett arbete med att ta fram en sådan plan. Vid Skolinspektionens intervju med representanter för utbildningsförvaltningen visar gymnasiechefen utkast till plan för utbildningen på kommunens introduktionsprogram.

Av utredningen framgår att utbildningen på skolans tre introduktionsprogram inte följer en plan för utbildningen som beslutats av huvudmannen. Eftersom det på förvaltningsnivå pågår ett arbete med att ta fram en plan för utbildningen på introduktionsprogrammen avstår Skolinspektionen från ingripande.

Författning

17 kap. 7 § skollagen.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit enhetschef Anna Rydin.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Lennart Andersson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).